

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента, кандидата педагогічних наук, доцента

Бартенєвої Ірини Олександрівни

на дисертацію *Ван Цзялуна*

«ФОРМУВАННЯ ПРОЄКТНО-ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 015 Професійна освіта, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Актуальність теми дисертаційного дослідження та її зв'язок з науково-дослідними темами.

Проектно-дизайнерська культура в умовах сьогодення є одним зі складників перетворювальної діяльності людини. У змісті освіти особливе місце посідає дизайн-освіта, що забезпечує оволодіння знаннями і практичними навичками у сфері культури і мистецтва, розвиток творчих здібностей та обдарувань здобувачів вищої освіти. Дизайн-освіта характеризується синтезом мистецтва, науки і техніки, що пояснюється необхідністю пошуку векторів професійної підготовки дизайнерів та майбутніх учителів мистецького спрямування, зокрема образотворчого мистецтва.

У сучасному світі мистецтво та дизайн співіснують та взаємодоповнюють одне одного. Вони обидва важливі для розвитку культури та суспільства, і разом вони формують сприйняття світу та відображають цінності та ідеали людства.

У руслі вищезазначеного існує нагальна потреба у формуванні проектно-дизайнерської культури майбутніх учителів саме образотворчого мистецтва у процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти. Зазначимо, що актуальність представленого дослідження посилюється виділеними суперечностями та важливістю їх розв'язання. Отже, дисертаційне дослідження Ван Цзялуна відповідає запитам часу та є своєчасним, сучасним, перспективним.

Дослідження виконано у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» та відповідає провідним напрямам досліджень кафедри педагогіки з наукової теми «Проектування професійного становлення майбутніх фахівців в умовах університетської освіти» (№ 0120U002014).

Наукова новизна результатів проведених досліджень. Результати дослідження Ван Цзялуна вирізняються суттєвою науковою новизною: *уперше визначено* концептуальну сутність феномена «проектно-дизайнерська культура майбутніх учителів образотворчого мистецтва»; *розкрито* структурні компоненти проектно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва в єдності гносеологічно-настановного, технологічно-фахового, світоглядно-інтеграційного компонентів; *визначено та науково обґрунтовано* педагогічні умови формування проектно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва (поглиблення знань майбутніх учителів образотворчого мистецтва про феноменологію проектно-дизайнерської культури шляхом наповнення змісту спеціальних дисциплін інформацією про сутність та типологію проектів дизайнерського спрямування; розширення досвіду проектної діяльності дизайнерського спрямування майбутніх педагогів-художників; орієнтація теорії і практики підготовки майбутніх педагогів-художників на концептуалізацію світоглядної настанови на проектну діяльність дизайнерського спрямування в художньо-педагогічній освіті); *науково обґрунтовано й розроблено* модель формування проектно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва, що репрезентовано такими блоками (концептуально-цілевизначальний, змістово-орієнтувальний, результативно-відображальний); *визначено* систему критеріїв та показників сформованості проектно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва: аксіологічно-мотиваційний критерій з показниками: сформованість мистецького тезаурусу; обізнаність із феноменологією, типологією та функціоналом проектної діяльності

дизайнерського спрямування; наявність пізнавального інтересу до проектної діяльності дизайнерського спрямування; компетентнісно-професійний критерій з показниками: сформованість дизайнерської компетентності; сформованість проектної компетентності; сформованість мистецької компетентності; індивідуально-визначальний критерій з показниками: сформованість проектно-образного професійного мислення; сформованість художнього світогляду; прагнення до саморозвитку та самодетермінації в проектній діяльності дизайнерського спрямування; відповідно до критеріїв та показників сформованості проектно-дизайнерської культури *схарактеризовано* рівні сформованості досліджуваного конструкту: самореалізаційно-варіативний, опціонально-репродуктивний, базово-інваріантний; *уточнено* зміст поняття «проектна діяльність дизайнерського спрямування».

Значення отриманих автором результатів дослідження для педагогічної науки та практики. Дисертаційне дослідження Ван Цзялуна безумовно має вагому практичну значущість, одержані результати є доказовими та обґрунтованими, вдало апробованими та впровадженими в систему професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Розроблено методика формування проектно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва у професійній підготовці (інформаційно-інтерпретувальний етап, практично-реалізувальний етап, акмеологічно-творчий етап); розроблено цикл бінарних лекцій-презентацій «Проектна діяльність дизайнерського спрямування у роботі вчителя образотворчого мистецтва» (лекції: «Методологія дизайн-проектування», «Дизайн-продукт як результат проектної діяльності дизайнерського спрямування», «Ергономіка в дизайн-практиках», «Методика дизайн-проектування»).

Отримані результати дослідження можуть стати у нагоді майбутнім учителям образотворчого мистецтва як один із дієвих інструментів їхньої

професійної підготовки стосовно формування проектно-дизайнерської культури у закладах вищої освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертаційному дослідженні.

Наукові положення, що містяться в дисертаційному дослідженні, є аргументованими і достатньо обґрунтованими у змісті дисертації, висновках. Дисертант на достатньому науковому рівні обґрунтував вибір теми, її актуальність, визначив мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, аргументував використання обраних методів дослідження. Автором сформована якісна джерельна база, що слугує беззаперечним аргументом інформативності, доказовості одержаних результатів дослідження.

Автором проведена належна робота з упровадження одержаних результатів в освітній процес закладів вищої освіти при підготовці майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Основні результати дослідження достатньо повно висвітлено у публікаціях дисертанта.

Ван Цзялуном вдало підібрано та використано комплекс методів дослідження для вирішення наукового завдання, а саме: теоретичні: термінологічно-категорійний аналіз для розуміння ключових понять та концептів дисертаційного дослідження; системний аналіз наукових джерел для визначення сутності та структури проектно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва, визначення педагогічних умов і методологічних підходів до формування проектно-дизайнерської культури майбутніх педагогів-художників; аналіз освітньо-професійних програм, нормативно-законодавчої документації з професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва з метою виявлення принципів та методів і засобів формування проектно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва; емпіричні – анкетування, тестування, інтерв'ювання, бесіди, виконання творчих завдань, аналіз педагогічних ситуацій, моделювання проблемно-педагогічних завдань, методики психологічно-педагогічного діагностування з метою вимірювання рівнів

сформованості проектно-дизайнерської культури за показниками та критеріями; педагогічний експеримент для верифікації та доведення продуктивності моделі формування проектно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва; методи математичної статистики (непараметричний критерій Пірсона χ^2) для виявлення кількісного значення та подальшого якісного аналізу результатів здійснення педагогічного експерименту, їх статистичного оброблення для визначення валідності та вірогідності.

Основні положення та результати дослідження впроваджено в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (довідка про впровадження № 2814/30/3 від 04.12.2024 р.), Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (довідка про впровадження № 596 від 21.11.2024 р.); Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка про впровадження № 06/43 від 03.12.2024 р.)

Оцінка змісту дисертаційного дослідження, його завершеності та відповідності встановленим вимогам. Зміст дисертації достатньою мірою розкриває її ключові аспекти та відповідає меті дослідження та поставленим завданням. Науковий апарат дослідження визначено з урахуванням результатів досліджень українських та зарубіжних науковців. Дисертаційне дослідження Ван Цзялуна має логічно вибудовану структуру, а саме: вступ, двома розділи, чіткі висновки до кожного з розділів, переконливі загальні висновки, вичерпний список використаних джерел, який містить 301 найменування (з них 21 найменування іноземною мовою), додатки.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної тематики дослідження, сформульовано його мету та завдання, визначено об'єкт, предмет, гіпотезу дослідження, з'ясовано його методи, представлено бази дослідження, висвітлено наукову новизну, практичне значення, подано відомості про апробацію й упровадження результатів дослідження та публікації, розкрито структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі дисертації «Теоретико-методологічні засади процесу формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва» представлено детальний аналіз літератури щодо формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів як психолого-педагогічної проблеми в розрізі дизайн-освіти; розкрито сутність феномену «проєктно-дизайнерська культура вчителів образотворчого мистецтва» та його компонентну структуру; здійснено наукове обґрунтування педагогічних умов та методологічних підходів до формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Здобувачем за результатами опрацювання міждисциплінарно-наукових, педагогічно-дидактичних та мистецько-освітніх джерел визначено сутність проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва як: особистісно-професійний конструкт, що продукується художньо-педагогічним, мистецьким та дизайнерським світоглядом педагога-художника; інтегрує в собі різноманітні види операцій мислення (когніції, елементи інтелектуальної активності), що зконцентровані на планування, розроблення і реалізацію спеціального проєктного задуму (проєктної ідеї) та дизайнерської концепції; передбачає здатність ухвалювати оптимальні рішення в межах проєктно-творчих задач, добір адекватних матеріалів та способів віддзеркалення та візуалізування, конструювання та реалізації, планування та прогнозування проєкт-ескізу (дизайн-проєкту) в професійній художньо-педагогічній діяльності з урахуванням специфікантив проєктної ситуації, засобів художньо-естетичної виразності та потенціалу технічної естетики.

Структуру проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва репрезентовано гносеологічно-настановним, технологічно-фаховим та світоглядно-інтеграційним компонентом.

Для деталізації уявлень про сутність процесу формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва

обрано культурологічний, аксіологічний, особистісно-зорієнтований методологічні підходи; слушно роз'яснено їх вибір.

У другому розділі дисертації «Експериментальні засади процесу формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва» розтлумачено сутність критеріально-рівневого підходу до організації діагностування рівнів сформованості проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва (самореалізаційно-варіативний, опціонально-репродуктивний, базово-інваріантний); науково обґрунтовано модель та схарактеризовано зміст, реалізацію методики формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва; описано організацію та проведення діагностувально-педагогічного експерименту з формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва на констатувальному етапі та прикінцевому етапі експерименту; презентовано доказ ефективності запропонованої моделі, методики, педагогічних умов шляхом співставлення отриманих даних контрольної та експериментальної груп за допомогою критерію однорідності χ^2 -квадрат.

Ван Цзялуном зазначено, що модель формування проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва відтворює концептуально-провідні структурно-композиційні елементи: концептуально-цілевизначальний блок (магістральна мета; методологічні підходи (особистісно-зорієнтований, аксіологічний, культурологічний); педагогічні умови; змістово-орієнтувальний блок (етапи формування проєктно-дизайнерської культури; засоби, форми, методи роботи зі студентами на кожному етапі; результативно-відображальний блок (критерії та рівні).

Автором зазначено, що принципи, за якими вибудовувався педагогічний експеримент зі сформованості проєктно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва виступили принцип цілеспрямованості, творчої активності, партнерської взаємодії, саморозвитку.

Позитивної оцінки заслуговує той факт, що в межах роботи наукової лабораторії кафедри педагогіки «Інновації в освіті» Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» було організовано роботу творчої групи-майстерні «Педагог-художник: вчитель, митець, дизайнер». Плідна, креативна робота здобувачів освіти в цієї майстерні сприяла ефективному формуванню у них проєктно-дизайнерської культури.

Загалом ознайомлення зі змістом другого розділу переконує в багатовекторності проведеної експериментальної роботи Ван Цзялуном, в застосуванні найсучасніших методів, форм, технологій, засобів навчання з метою досягнення завдань рецензованого дисертаційного дослідження.

Оформлення списку використаних джерел відповідає вимогам сучасного стилю АРА.

Повнота викладу матеріалу дисертації у наукових публікаціях. Основні результати дослідження висвітлено у 7 публікаціях автора (6 одноосібних). Із них: 4 статті у фахових наукових виданнях категорії Б з педагогіки; 3 публікації апробаційного характеру.

Зазначимо, що публікації дисертанта, згідно з темою дисертаційної роботи, містять ґрунтовні наукові нароби відповідно до поставлених завдань.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. У процесі вивчення та рецензування дисертаційного дослідження не виявлено порушень академічної доброчесності та текстових запозичень.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертаційного дослідження. Позитивно та високо оцінюючи наукову і практичну значущість представленого дисертаційного дослідження, вважаємо за доцільне висловити деякі зауваження побажального характеру:

1. В анотації до дисертації лише контурно представлено наукову новизну дослідження, що не надає повноцінної інформації про обсяг здійсненої наукової розвідки.
2. В підрозділі 1.1. дисертації подано ґрунтовний аналіз еволюції системи дизайн-освіти в Україні та за кордоном. Автор наводить власні умовисновки з порушеного питання, визначає тенденції сучасної дизайн-освіти. Виникає питання: чому про це не вказано у науковій новизні роботи?
3. В підрозділі 1.2. дисертації виважено описано сутність і структуру проектно-дизайнерської культури майбутніх учителів образотворчого мистецтва. Опис конструкту виглядав би більш переконливим, якби автор схарактеризував і функції проектно-дизайнерської культури в системі професійної художньо-педагогічної діяльності вчителя образотворчого мистецтва.
4. Потребує додаткового уточнення системний взаємозв'язок між категоріями «проект», «метод проєктів», «проєктування», «дизайн-проєктування».
5. Рукопис дисертаційного дослідження не позбавлений технічних, орфографічних огріхів.

Наведені зауваження ніяк не впливають на позитивну оцінку дисертації, вони носять рекомендаційний характер, не знижують наукової цінності рецензованого дослідження.

Висновок. Дисертаційне дослідження Ван Цзялуна є актуальним, самостійним, завершеним, здійсненим на високому науковому, теоретико-методологічному та методичному рівні, містить низку нових, достовірних результатів, що свідчить про наукову зрілість дисертанта, здатність розв'язувати завдання професійної підготовки майбутніх учителів на належному науковому рівні. Дисертаційна робота відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою

Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44, а її автор, Ван Цзялун, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 015 Професійна освіта.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки

Державного закладу «Південноукраїнський

національний педагогічний університет

імені К.Д. Ушинського»

Ірина БАРТШЕНОВА

